

DUBROVNIK - *Knežev dvor* - sada muzej

Zdenko Vojnović

NAUČNO - PROSVJETNI ZADACI MUZEJA

Obradjujući problem naučnih i prosvjetnih zadataka muzeja, moglo bi se desiti, da se pobrka propagandna i naučno prosvjetna funkcija muzeja iz jednostavnog razloga, što obje te funkcije imaju uska dodirna područja. No dodirna su mjesta samo u njihovim sredstvima i postupcima, manje u cilju. Može se dapače reći, da su sredstva muzejske propagande kao cjelina podređena naučno-prosvjetnoj funkciji muzeja, te se ona njim služi upravo zato, da bi izvršila svoj osnovni zadatak: utjecanje na izgradnju kulture i obrazovanje pojedinca ili čitave jedne sredine, a u svrhu izgradnje svijesnih građana jedne društvene cjeline, koja znači - kao socijalistička sredina novoga tipa, značajnu društvenu cjelinu u povijes-

nom razvoju društva uopće a naše nacionalne zajednice napose.

Govoreći dakle najprije o teorijskoj fundaciji naučno-prosvjetnog zadatka muzeja, treba biti jasno, da suštinu i strukturu muzejsko-galerijskih ustanova sačinjava jednako njihova naučna kao i prosvjetna funkcija. Nije međjutim kriva teza jednoga francuskog muzeologa, da su evropski muzeji prije svega zbirke, kojih je cilj, da "čuvaju", a zatim da "izlažu" djela. " U Sjedinjenim državama Amerike muzeji, - veli - nisu ciljevi, nego sredstva, oni su društvena ustanova jednako korisna zajednici kao crkva ili biblioteka".

Pustimo po strani utilitarnu stranu crkve za društvenu zajednicu. No socijalni karakter muzeja kao društvenih ustanova svoje vrste traži od njih, da gradju, koja im je po zadatku zajednice dodijeljena, socijaliziraju. I nema sumnje, da su upravo muzejsko-galerijske zbirke one, koje danas najdirektnije pružaju uvid u povijest i kulturu jednoga naroda, kratko, konkretno i autentično, pojedincu toga naroda samoga, ili svakome strancu, koji dolazi u njihove sredine. Osebnost muzejskog djelovanja leži i u tome, što sami istraživalački instituti saopćuju društvenoj zajednici rezultate naučnih spoznaja objavljivanjem, publikacijom pisane riječi ili reproducirane slike. Muzeji nesamo da neposredno pružaju spoznaju autentične činjenice umjetničkog djela, kulturno-povjesnog spomenika, prirodne pojave iz carstva flore ili faune, ostvarenja ljudske nauke i tehnike. Muzejska sredstva saopćavanja osim publikacija pisanih radova sastoje se u čitavom nizu sistematskih metoda izlaganja pojedine gradje, i upravo taj sistem socijaliziranja spoznaje, odgajanja i obrazovanja društvene zajednice, sistem muzeoloških metoda jeste problem prosvjetnih zadataka muzeja. Analiza funkcionalne strukture muzeja pokazuje dakle osebnost njegovih naučno-prosvjetnih metoda već u načelu, s time, da u jednom nemuzejskom naučnom institutu otpada potreba metodološkog rada na postavi određene gradje ili teme, koja se izlaže. Ukratko: naš i muzeji i galerije

obrađuju kao operativni istraživački zavodi gradju naše kulturne, umjetničke, ekonomske i političke povijesti, gradju prirodnih fenomena naše flore i faune, gradju dokumenata i tvorevina nauke, civilizacije i tehnike. Nema sumnje, da istraživanje sveukupnih tih spomenika društvene kulture znači otvaranje spoznaje stvaralačkih snaga naše društvene zajednice u njenoj povijesti i njenom razvoju, znači u posljednjem vidu otkrivanje i opravdanje našega vlastitog postojanja u društvenoj kulturi. U tome je nacionalno i internacionalno značenje naučnog rada našeg muzeja. Istovremeno, po svome sastavu i drugim sredstvima svoga rada, muzeji socijaliziraju spoznaje svojih ustanova osebujnim muzeološkim sredstvima izlaganja i tumačenja gradje, stručno rečeno, sredstvima muzeološkog oformljavanja jedne vrsti gradje.

Sticanjem razvoja naših prilika, u kojima još do danas nemamo muzejskog zakona kao izvjesne pravne forme njihova djelovanja, muzeji su kod nas svrstani u umjetničko-kulturne, receptivne ustanove, iako one u svakom smislu rade kreativno, i naučno teorijski, istraživački, i muzeološki. Činjenica ovakvog svrstavanja uvjetovala je, da se do danas osim nekih statističkih upita nije povelu računa o naučnom prilogu naših muzejsko-galerijskih ustanova kulturi i nauci naše zemlje. Odlučilo se prije postaviti prosvjetne zadatke muzeja kao problem diskusije. Treba međjutim priznati, da je podjednako i prosvjetni problemi muzeja značajan i važan problem ovih institucija. Stanje naše nauke pokazuje, da na području povijesti umjetnosti i kulture, ekonomike i političke povijesti, muzeji obavljaju još uvijek temeljnji posao u izgradnji predmetnog inventara tih područja naše društvene kulture, i taj je posao za izgradnju nauke jednako značajan kao i prosvjetni zadatak samih muzeja. Primjer: hitno sabiranje i inventiranje kulturno-povijesne gradje poslije Oslobođenja na našem teritoriju bilo je ništa manje važan posao nego vođenje publike po zbirkama muzeja

i prosvjeđivanje putem muzejskih zbirki. U većem i širem vremenskom rasponu i danas je još to stanje obradbe inventara aktuelno. Ponovno primjer: n e p o s t o j a n j e j e d n e t e p o g r a f i j e n a š i h s p o m e n i k a u m j e t n o s t i najjači je dokaz, u kojoj fazi je naša nauka o umjetnosti, naša povijest umjetnosti. A to je samo jedna grana jedno naučno područje koje izgrađuje naučna aktivnost muzeja.

Da li je potrebno razlagati golemu kulturno-političku važnost prosvjetnog djelovanja muzeja? Nisu li izložbe naše srednjovjekovne umjetnosti i zlata i srebra zadarskoga pokazale, koje je golemo kulturno-povijesno uporište usidreno u prošlosti naših naroda? A zbirke naših muzeja i galerija prepune su te kulturne baštine, a neistraženi tereni još puniji, i sve to vapi, da bude spoznajno i doživljajno aktualizirano, prezentno svakom članu naše zajednice i čitavom našem narodu.

Metode muzejsko-prosvjetnog rada, kao i sve metode, traže svoje konkretne organizacione oblike. Neki su od tih oblika već izgrađeni, neki prokušani, neki primljeni, neki odbačeni. Moguće bi direktan prikaz tih oblika metoda muzejsko-prosvjetnog rada bio toliko raznovrstan i nepregledan, da bi se izgubila nit samoga problema. Zato bih to pitanje razdijelio u neke dijelove:

- prosvjetni zadatak muzeja vezan uz školu,
- prosvjetni zadatak muzeja i odgoj stručnih kadrova,
- prosvjetni zadatak muzeja prema širokoj javnosti
- prosvjetni zadatak muzeja i kulturna politika zemlje.

1/ Prosvjetni zadatak muzeja vezan uz školu znači uspostaviti dodir muzeja s dječkim masama tako, da je sastavnim dijelom njihova obrazovanja i odgoja muzej i galerija. Od 10.000 do 40.000 ukupnih godišnjih posjeta naših muzeja i galerija oko 50% otpada na škole /od osnovnih do visokih, s time, da najveći procenat otpada na srednje škole/. Medjutim na čin, kojim se škole koriste u muzejima, samo u pojedinim izoliranim slučajevima zadovoljava, zahvaljujući većoj pedagoškoj spremi pojedinih

nastavnika i želji, da stručno i metodički usavrše svoje obučavanje, te sposobnosti i volji pojedinih muzealaca, da se uživaju u odgojne i obrazovne probleme, s kojima se bavi škola, i da sa svoje strane doprinesu razvijanju sistematskog i planskog korištenja muzeja u nastavne svrhe. Treba reći, da su posjeti škola uglavnom prepušteni slučajnosti. Pokrajinske škole dovode djake u Zagreb i nagrađuju u svoj plan toliko muzejskih ustanova, da su djaci umorni i nezainteresirani već kod druge ustanove. Nastavnici, koji vode djake, veoma su rijetko baš od one struke, koje je muzej, te se djaci ne osjećaju obavezenima na posebnu disciplinu i interes pred nastavnikom prirodopisa ili matematike u Muzeju za umjetnost i obrt ili u Umjetničkoj galeriji. Dio nastavnika, kad dolazi s djacima u Zagreb, toliko je u svojim programima i mislima okupiran, da pušta djake u muzeju same, te podje po svom poslu ili ih čak čeka pred muzejem. Zagrebački djaci o p ć e n i t o p r e m a l o i n e s i s t e m a t s k i k o r i s t e m u z e j s k e z b i r k e. Kad bi se provela statistika, koliko se nastavni plan, odnosno obradivanje pojedinih metodskih jedinica u zagrebačkim srednjim i stručnim školama planira i povezuje s muzejima i muzejskim zbirkama dotične struke, rezultati bi bili porazni. Kroz čitavu jednu školsku godinu imao je Muzej za umjetnost i obrt u Zagrebu na pr. dva posjeta djaka Akademije primijenjene umjetnosti, tek nekoliko posjeta djaka Srednje škole za primijenjenu umjetnost, dok djake u vezi s pojedinom metodičkom jedinicom ostalih škola uopće nije bilo. Kako se rijetko povezuje razgledavanje zbirki muzeja u vezi s obradivanjem određene metode jedinice u školi, govori nam izvještaj Etnografskog muzeja u Splitu, koji posebno ističe slučaj, da je u školskoj godini 1950-51 jedna nastavnica hrvatskog jezika tražila od kustosa muzeja, da vodjenje učenika uskladi tako, da bi se učenicima naročito istaklo sve ono, što je u vezi s narodnim pjesmama i ukazalo im na predmete i nošnje, koje se u njima spominju, a koji su učenicima nepoznati i koji im otežavaju razumijevanje narodne književnosti. Dakle ono, što bi trebalo biti normalno i svakodnevno, ističe se kao događaj u jednome

muzeju.

Općenito se može reći, da su najjači djački posjeti u travnju, odnosno svibnju, kad treba izvršiti izvjesne obveze posjeta nekih ustanova s djacima. Tada se nadju u muzejima zagrebački djaci, a pogotovo pokrajinski /treba napomenuti, da pokrajinski djaci predstavljaju veći postotak posjeta/, koji koriste vozne pogodnosti. Direktor Zoološkog muzeja u Zagrebu /jednog od najposjećenijih muzeja/ izvještava: "Ima vrlo malo škola i to zagrebačkih, koje bi dolazile u muzej s nekim planom, da ovdje upotpune obuku u školi. Tu bih mogao istaknuti I. mušku gimnaziju pred dvije godine. Inače dolaze škole, i to zagrebačke kao i vanjske, s prevelikim brojem najednom /oko 60 djaka/. Izgleda mi, da neki nastavnici žele što "ekonomičnije" upotrebiti vrijeme. Rekrd je jednom postigla jedna gimnazija iz pokrajine, koja je dovela ništa više nego 500 djaka ! Još nešto. Najveći broj djačkih posjeta imamo na početku škol. godine /kada nastavnici još ne znaju, što bi s djacima u školi radili/ i na kraju škol. godine, kada više ne znaju, što bi s njima u školi. Samo se sobom razumije, da od takvih posjeta nema nastava a ma baš nikakve koristi. Posebni je kuriozum nekih zagrebačkih škola, koje dolaze u muzeje baš za vrijeme Velesajma, kada je i onako pun muzej vanjskih posjetilaca."

Drugim riječima: ne postoji nikakav sistematski dodir između naših muzejsko-galerijskih ustanova i škola, računajući ovamo osnovne, srednje, stručne i visoke, pa i same fakultete. Nastava općenito teče mimo muzejske gradje, preferira se reprodukcija u knjizi i projekciono platno izvornom materijalu ili kopiji u muzejskim zbirkama.

Bilo je pokušaja od strane muzeja da se odnos škola i muzeja popravi. Tako su zagrebački muzealci preko svog stručnog udruženja predložili sindikatu učitelja i profesora održavanje tečajeva za nastavnike, kako bi ovi upoznali muzeje, međjutim je to sindikat odbio. Društvo je predalo u jeseni 1951 godine uredništvu školskih novina jedan propagandni članak sa svrhom, da se uspostavi suradnja škole i muzeja, ali članak se nije štampao. Arheološki muzej u Splitu

*NIN - Crkva sv. Križa iz VIII vijeka - sada
lapidarij starohrvatskih spomenika*

organizirao je za nastavnike historije splitskih škola kratak tečaj, ali prema izvještaju muzeja rezultati još uvijek nisu zadovoljavajući. Gradski muzej u Varaždinu također je pokušao uspostaviti suradnju sa školama pomoću organiziranja muzejskog tečaja za nastavnike historije, ali se je i taj pokušaj izjalovio i tečaj se nije mogao održati.

Neke muzejsko-galerijske ustanove uspjele su ostvariti stalne oblike suradnje s pojedinim djacima ili grupama zainteresiranih djaka za muzeje, /na pr. Gradski muzej u Varaždinu, čiji kustos predhistorijske zbirke već treću godinu vodi grupu srednjoškolaca na svoja istraživanja u špilju Vindiju, ili Galerija umjetnina u Zadru, koja održaje besplatne tečajeve crtanja i predavanja iz historije umjetnosti za zainteresirane srednjoškolce/, ili opet slučajevi, gdje predavači nekih visokih škola i fakulteta, koji su ujedno kustosi muzeja, preko svojih predavanja povezuju djake s muzejima. Iako su ta nastojanja vrlo pozitivna i donijela rezultata, ona ne rješavaju odnos škole i muzeja, kakav je gore prikazan. Nesistematski, neodređeni, pa čak i nikakovi odnosi iz-

međju škola i muzeja imaju svoj zadatak kod odgoja nastavnog kadra, koji je transmisiona poluga zajedničkih nastojanja u tom pravcu. Mjesto svega onoga, što nije, mjesto svega, što bi kao negativno trebalo nabrajati, treba spomenuti ovo: **s u s t a v n i o d n o s š k o l a i m u z e j a n e m o ž e s e i z g r a d i t i p r e k o n o ć i**". Potrebne su široke predradnje, od kojih je jedna stvaranje koordinacionog odbora sa sektora školstva i sektora muzeja. Taj bi odbor koordinirao nastavni plan s postojećim stanjem muzejskih zbirki u Republici i nastojao, da se metodičke jedinice usklade s autentičnim materijalom zbirki na taj način, da uz obradbu pojedine metodičke jedinice u jednom godištu bude uključena i obradba odgovarajućeg materijala u zbirkama muzeja. Kao što su uz prirodne nauke u školama vezani pokusi, tako bi osim uz prirodnjačke muzeje, bile i **d r u š t v e n e n a u k e /književnost, umjetnost, povijest, etnografija i t.d./ v e z a n e u z p o s j e t e m u z e j i m a**, detaljnije upoznavanje s izradbom, stilom, provenijencijom i ostalim važnijim podacima, kojim se određuje izvjesni materijal a veže uz metodičku jedinicu u školi.

Posebno bi trebalo obraditi korištenje muzeja i galerija kao **u p o r e d n e i n s t i t u c i j e s a š k o l a m a i z v j e s n i h s t r u k a**, tako akademija primijenjene umjetnosti, raznih srednjih umjetničkih škola, kazališnih akademija i dr. Samo uskoća gledanja, nepovezivanje cjeline jedne kulturne epohe uvjetuje, da primjerice nastavnik književnosti smatra, da osim u izuzetnim slučajevima nema što da se koristi muzejima i umjetničkim galerijama. Ili drugo, da se umjetničke škole ne mogu koristiti povijesnim ili kulturno-povijesnim muzejima. U ova pogrješna rasparčana shvatanja još nisu uključeni oni osnovni manjci, pomanjkanje stalnog pogleda na izgradnju cjelovitih ličnosti učenika, i na cjelinu kulturno-stvaralačke zbilje društvenih razdoblja.

U vezi sa školskim posjetiocima javljaju se neki posebni problemi prosvjetnog rada muzeja. Sami izložci u izložbenim dvoranama već odavna nedostaju kao atrakcija, kao

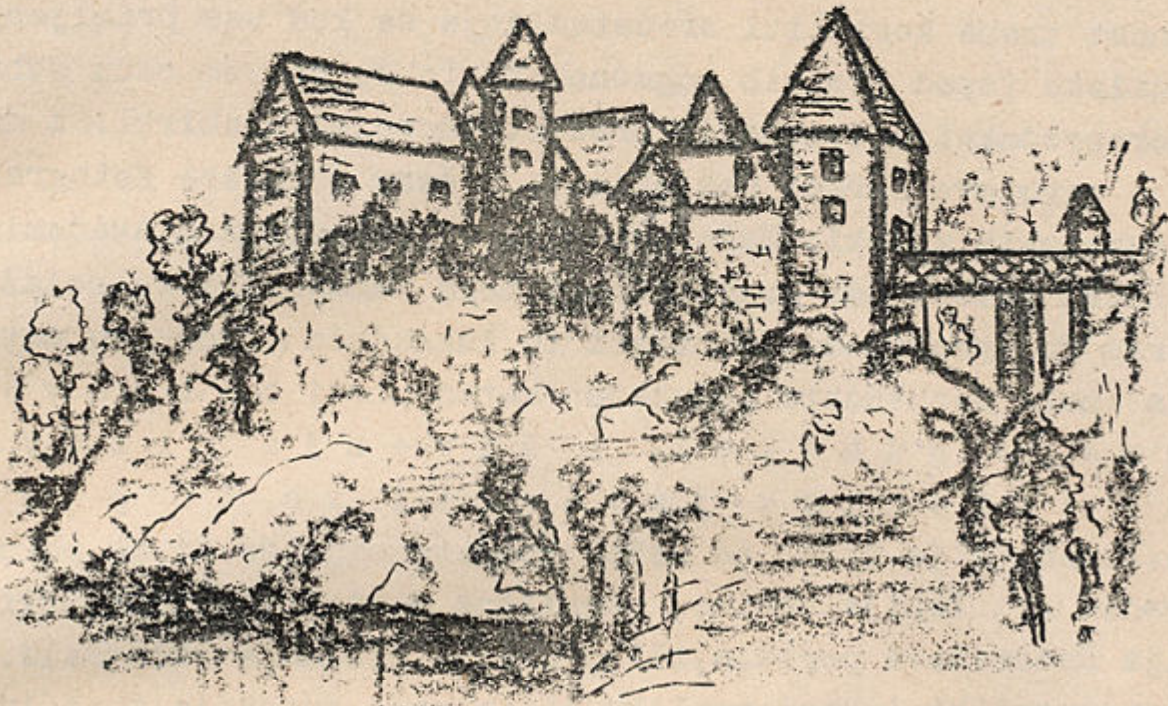
interesantna didaktička i odgojna gradja za posjetioce. Imali mogućnosti, da se ta sredstva upotpune, i u kojim oblicima? Iskustva vanjskih muzeja u tome daleko premašuju nesamo naše mogućnosti nego i sama naša iskustva. Uredjenje malih radionica i laboratorija, u kojima bi djački posjetioći vidjeli majstore i likovne radnike na djelu, preparatore i istraživače s njihovim instrumentima na istraživanju, gdje bi i sami okušali neke mogućnosti rada, uvelike bi približio te posjetnike muzejima. Da je taj problem ođbitne važnosti, govori i činjenica, da odjeljenje muzejske internacionalne službe unutar Unesca - ICOM izdaje baš ovih dana posebno djelo "Muzej i dijete", u kome će biti sabrana iskustva mnogih zemalja upravo o spomenutoj problematici. Skup muzealaca, pedagoga, psihologa i stručnjaka pojedinih područja trebao bi da na posebnom dogovoru obradi samo taj problem, koji se ne može riješiti administrativno. Moguće i jest izvjesna poteškoća u tome, što o pojedinom problemu ne govore izabrani predstavnici struka već pojedinci, koji s mnogo dobre volje, ali stojeći podalje od same problematike odlučuju o rješavanju nekih pitanja na ovom području.

U vezi s cjelokupnom organizacijom posjeta školske omladine muzejima činjenica je, da su oni najmnogobrojniji i da najviše angažiraju muzejsko stručno osoblje. Neka bude dovoljno spomenuti u referatu, a da se proširi u diskusiji, da najveći broj vodstava k muzejskim zbirakama otpada na stručno osoblje kustosa i asistenta upravo na taj dio publike. Postoje iskustva stranih zemalja, a javljaju se i kod nas prijedlozi i tendencije, da se postavi u muzejski kadar posebno lice, koje bi vodilo brigu oko cjelokupne organizacije školskih posjeta muzejima, korištenja planskog muzeja od strane škola, brigu o posebnim zahtjevima, koje postavljaju pojedine škole, klase, djaci i nastavnici. To bi lice bilo muzejski pedagog, koji bi ujedno povezivao u praksi naučni i prosvjetni rad ostalog stručnog osoblja u muzejima s vanjskom publikom. Upravo o tome pitanju trebalo bi se svestrano obavijestiti i porazgovoriti.

II/ Dakako, da prosvjetni rad muzeja nije iscrpljen

samo općom suradnjom sa školama. I z d i z a n j e s t r u -
 č n i h k a d r o v a p r e d s t a v l j a p o s e b a n
 z a d a t a k z a m u z e j e, jednako stručnih kadrova mu-
 zeološke struke kao i drugi prirodosnanstvenih ili kulturno
 povijesnih struka. Sredstva suradnje ovdje su ponešto speci-
 fična. Za sam odgoj muzeološkog kadra učinjeno je dosada u
 nastavnim planovima jugoslavenskih sveučilišta, da se u Zagre-
 bu, Beogradu i Ljubljani p r e d a j e m u z e o l o g i j a
 u z k a t e d r e p o v i j e s t i u m j e t n o s t i i
 k u l t u r e, a da se predavanja vežu uz uređjaje postojećih
 muzeja. Prosvjetni rad muzeja mogao bi moguće poći i tim pu-
 tem, da se muzeološka nastava veže uz muzejsku ustanovu, koja
 imade najviše muzeoloških iskustava u zemlji i najboljih rea-
 lizacija. Muzeološka škola uz Louvre u tom je slučaju primjer.
 Metod rada muzeja bio bi u tom slučaju specifično određen za
 ovakove slučajeve, gdje bi se stručno odgajali i obrazovali mu-
 zeološki kadrovi. Jer, a to je najvažnije, i izgradnja ovih
 kadrova je uslov za cjelokupno pravilno funkcioniranje naših
 ustanova u njihovim naučno prosvjetnim zadacima. Uvodjenje
 specijalnih kurseva s područja dotičnih struka u pojedinim mu-
 zejima, a usko vezano s materijalom, neposredni je zahtjev ko-
 ji se postavlja i pred stručne kadrove i pred muzeje. Jedan
 je od uslova uređjena predavaonica i biblioteka muzeja, drugi
 spremno stručno osoblje. Interes na pr. za predavanje iz po-
 vijesti nošnje i razvoja pokućstva, a traženja da se održe
 specijalni kursevi u režiji muzeja, pokazali su na pr. u Mu-
 zeju za umjetnost i obrt u Zagrebu, koliko je aktuelan taj
 problem i koliko prilike traže njegovo rješenje.

III/ O r g a n i z a c i j a p o s j e t a a t e l i e r a
 umjetnicima, obrtničkim radionicama i sličnim ustanovama već
 je prelazni stupanj rada, koji muzeji mogu koristiti za široku
 publiku. Uza svu naučnu ozbiljnost postave muzejskih zbirki
 one mogu na široku publiku d j e l o v a t i p r e v i š e
 s t u d i j s k i, a k o n i s u p o p r a ć e n e a t r a k -
 t i v n i j i m p o m o ć n i m s r e d s t v i m a. Uz već
 spomenute metode posjete atelierima treba uz kurseve, koji za-
 nimaju i širu publiku, vezati posebne priredbe, tako recimo neke

OZALJ - Stari grad u kojem se ponovo uređuje muzej

vrste monografskih predavanja, gdje bi se sinhronizirano iznijelo pred publiku jedno vrijeme, tema ili problem. Primjer: Barok u Hrvatskoj. Kratko predavanje o kulturi baroka u Hrvatskoj, čitanje književnih tekstova iz toga doba, jedna ili dvije muzičke točke, posjet zbirci baroka, koja se za tu priliku upotpuni. Ili, varijacija takove priredbe s umjetnim kulturnim filmom. U takove svrhe potrebno je minimalno budžetskih sredstava, ali se ne smije dogoditi, da u stavci proračuna "muzejska propaganda" nije moguće isplatiti honorar vanjskim predavačima ili sudionicima /ovdje muzičaru ili glumcu recitatoru/, jer u stavci izričito ne piše "honorari predavačima i sudionicima". Ovdje treba napomenuti, da je od 11 republičkih muzeja / na budžetu ovog Savjeta/ imao samo jedan zagrebački muzej u 1951. godini osiguranu stavku za propagandu muzeja u svom budžetu, i to u iznosu od 10.000 dinara. Muzeji Dubrovnika, Splita, Varaždina, Osijeka, upravo su uz zagrebačke stvoreni za priredbe ovakovoga karaktera. Priredbe u kojima bi pojedinu dvoranu jedne galerije u kome su

zastupana njegova djela tumačio jedan umjetnik sam, bili bi prava senzacija za publiku a da to ne bi iziskivalo velikih organizacionih zahvata. Svakako za širu publiku i uopće za javnost treba koristiti sredstva, koja se kod nas primijenjuju daleko ispod realnih mogućnosti. To su u prvom redu dobre fotoreprodukcije izabranih predmeta muzejskih zbirki. I domaći, a pogotovo strani posjetioci, u času razgrabe fotografije iz muzejskih zbirki. Nažalost osim na izložbama u Akademiji i njihovim galerijama drugi muzeji toga nemaju, ili raspolažu starim fotografijama. Smatrati to luksusnim trošenjem materijala znači neshvaćati očigledan metod približavanja muzeja publici, i širenja prosvjetnog interesa javnosti za to područje. Pomenuto je bilo na nekoj konferenciji, da bi se pokusno izradio niz kopija, recimo, medaljona Đuvininih vrata, ili detalja Radovanova portala, ili glava sa Šibenske katedrale. I to nisu veliki izdaci, publika bi to rado kupovala, suzbila bi se barem djelomična poplava kiča u trgovinama, podigao bi se ukus kod publike, razvio interes za ozbiljne dokumente domaće likovne kulture, a ujedno razvio interes i za ustanove, koje čuvaju u dobrim kopijama čitave spomenike. Da li je to već propaganda ili prosvjetni rad muzeja. Nema sumnje ovo je slučaj uskog dodira ovih dvaju metoda rada. Radio-predavanja, članci u novinama, časopisima, dijabozitivi u kinematografima, kratki kulturni i dokumentarni filmovi, publikacije u obliku kataloga ili izabranih primjeraka muzejskih zbirki, sve su to pomoćna sredstva, o čemu bi svakom pojedinačno trebalo govoriti. No treba ovdje reći slijedeće: kao što se ukazuje potreba muzejskog pedagoga, tako se ukazuje i potreba jednog lica od postojećeg muzejskog kadra, koje bi bilo zaduženo za oblike propagande muzeja. To je pitanje na pr. sretno riješio u Zagrebu Konzervatorski zavod. Jedan asistent zavoda zadužen je za propagandu konzervatorske službe, brine se za članke, intervjuje, novinske reprodukcije, aranžiranje izloga s propagandnim materijalom, pisanje scenarija za propagandni film o zaštiti spomenika, i t.đ. i t.đ. Nije - posve naravno moguće da se ustanovama s malim brojem osoblja pro-

nađe posebno lice za taj posao, ali tamo, gdje je to moguće, trebalo bi to i provesti, jer je to jedini mogući način, da se i to pitanje sredi.

V o d i č i k r o z m u z e j e postavljaju se kao poseban problem naročito u mjestima turistički interesantnim, pa i u većim republičkim centrima, uključivo Zagreb. Organizacijski bi ti vodiči trebali biti vezani uz turističke ustanove, jer u samom muzeju ne bi mogli biti dovoljno iskorišteni. Svaka grupa, koja je redovitim putem najavljena iz inozemstva ili iz zemlje, mogla bi dobiti takvog vodiča. O njegovoj potrebi doista nema diskusije, više je to stvar njihova obrazovanja i onih uvjeta, koje bi morali posjedovati: opća kultura, jezici, poznavanje mjesta i gradje same, izvjestan način kontakta s publikom razne vrste i sl. Nameće se nužno i ovdje potreba kursa, koji bi moglo urediti muzejsko društvo. Nije poznato, koliko je naš Savjet upoznat s predmetom tzv. turističke kulturno umjetničke povijesti i prirodopisa. To su predmeti, koji se na visokim ugostiteljskim školama u inozemstvu predaju kao poseban predmet, a treba da slušače upute u kulturno umjetničke i prirodne spomenike svoje uže i šire domovine, kako bi opet ovi mogli da obilno informiraju goste o znamenitostima te vrste. Statistika o tome, što naši hoteli i radnička odmarališta pružaju gostima u pogledu upućivanja i usmjerivanja na pojedine muzeje i njihove zbirke, bila bi svakako veoma poučna i dragocjena. Nameće se samo po sebi, da je veza s ugostiteljskim i turističkim forumima jedan oblik, koji tehnički uslovljuje i pomaže prosvjetni rad muzeja.

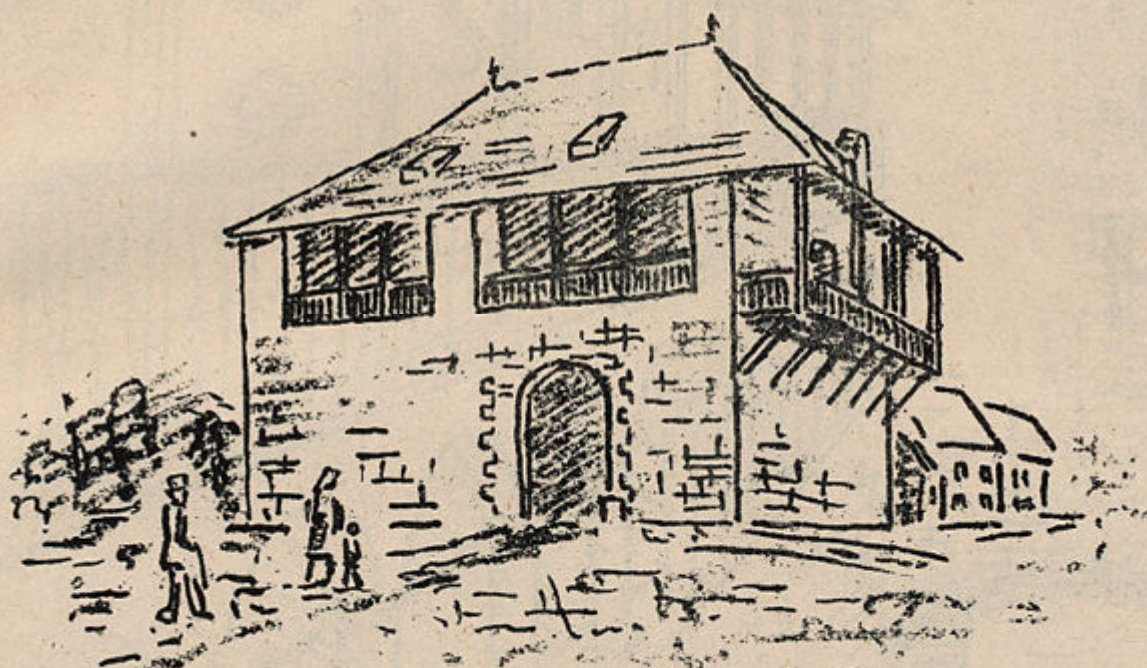
IV/ Konačno, muzejski prosvjetni rad i naša kulturna politika ostvaruju se u radu prema unutrašnjosti i u radu prema inozemcima. Izabirati teme i postavbe, koje imaju u datom momentu nenametljivo kulturno političko značenje, tako Akademijine izložbe, ili usmjerivanje nekih postava naših muzeja u tom pravcu, da afirmiraju otpor naših naroda kroz vjekove i sl., znače p r e v a ž a n p r i n c i p d j e l o v a n j a i r a d a n a š i h m u z e j a. Odbijajući apsolutno svako vulgaliziranje teme i njene interpretaci-

je svaku časovitu, žurnalističku aktuelnost jedne muzejske postave, koja stoji i pada kroz mjesec dana ili pola godine, smatramo upravo u ovoj fazi našeg kulturno-političkog rada na području muzeja, da su životno aktuelne teme živa potreba ne samo kulturno političke situacije nego i najvlastitije strukture samih muzeja. Primjer vulgarizirane postave bila je izložba tzv. povijesnog portreta kroz vjekove. Ona je bez solidnog studija iz povijesnih, kulturno-umjetničkih pitanja s tom temom u vezi, postavila na zidove niz portreta feudalnih ličnosti, te objasnila ih natpisima i nekim podacima, popraćenim komentarima o krvoločnoj i negativnoj ulozi tih likova u povijesti. Zahvaljujući budnosti vlasti izložba je bila prije otvorenja zatvorena. Navodim primjer s razloga, što ovakovi slučajevi nisu u smjeru jedne konstruktivne kulturne politike naše sredine, niti solidne izgrađnje našega naučno-prosvjetnog područja. Ili drugi primjer: dešavaju se s razvitkom sve intenzivnije industrijske proizvodnje kod nas a pogotovo u svijetu izvjesne bitne promjene i na području primijenjene umjetnosti. Niti jedan naš muzej svojim zbirkama, svojim tumačenjem pojava i svojim propagandnim radom ne upućuje publiku u to novo stanje, te su naše knjige utisaka pune romantičnih impresija o starim, dobrim i lijepim vremenima, a da se o aktuelnom stanju likovne proizvodnje uopće ništa nigdje ne spominje. Drugim riječima, a k t u a l i z i r a t i m u z e j s k u t e m a t i k u p o v r e m e n i m i z l o Ź b a m a , p o k r e t n i m i z l o Ź b a m a , značilo bi ispunjati i ovu potrebu kulturne politike jedne zemlje i njene sredine.

Sumarno: U pitanju naučnih i prosvjetnih zadataka muzeja javljaju se kao osnovni organizacioni problemi: postojeća izolacija muzeja i galerija od ostalih ustanova, naročito školskih i masovnih, kadrovsko pitanje, te pitanje materijalnih sredstava, koje bi i u aktuelnoj ekonomskoj situaciji zemlje ravnomjerno trebalo utrošiti na muzejske potrebe specijalne potrebe prosvjetnog djelovanja muzeja.

Nema sumnje da ova problematika nije ni izdaleka iscrp-

ljena, ali je barem u pregledu iznesen niz pitanja i pokušaja njihovih rješenja, koja traže svoje organizacione oblike. Nije kod toga lako računati s muzejima i galerijama, jer se radi o novom modernom tipu očiglednih masovnih škola, koje su istovremeno i naučne ustanove.

VARAŽDIN - Ulazna vrata u gradsku tvrđavu - Prve prostorije galerije

VARAŽDIN - Motiv iz Starog grada
- Sada muzej Hrvatskog Zagorja